בס"ד

פרד"ס יהודה

עלון שבועי באידיש ע"י יהודה זבולון הלוי קליטניק

פרשת בראשית תשפ"ז

גליון 814 [שנה י"ז]

די סמיכות התורה תחלתו וסופו

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ: (א א) כדי צו מחבר זיין סוף התורה וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל: (דברים לד יב) צו בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים, ווייל בְּרֵאשִׁית איז אמונה פאר כלל ישראל אז דער אויבערשטער האט באשאפן די וועלט, און דאס מיינט לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל איז בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים, אבער די אפיקורסים טייטשן בְּרֵאשִׁית בָּרָא, אז דער בְּרֵאשִׁית האט באשאפן אֱלֹקִים, און ביי תַּלְמַי הַמֶּלֶךְ ברענגט די גמ' (מגילה דף ט ע"א) אז 72 חכמים האבן געשריבן די אֱלֹקִים בָּרָא בְּרֵאשִׁית, דעריבער שטייט וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה, אז דורך מלחמות האט מען איינגענומען ארץ ישראל, און בְּרֵאשִׁית מיינט צוליב די אידן וואס ווערן אנגערופן רֵאשִׁית, צו ווייזן אז דער אויבערשטער האט באשאפן די וועלט און האט געגעבן א"י פאר די אידן. (ברכת טוב ר' משה נריאל ויניציאה תע"ג זעהט זיין באשרייבונג אין דעם גליון)

דער אור הגנוז איז מרומז קלאר אין פסוק

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר: (א ג) שטייט אין גמ' (מגילה דף י ע"ב) אז וואו עס שטייט אין פסוק וַיְהִי מיינט דאס א לשון צער (אסתר א, א) וַיְהִי בִּימֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ איז געווען הָמָן (רות א, א) וַיְהִי בִּימֵי שְׁפֹט הַשֹּׁפְטִים, איז געווען א הונגער, פרעגט די גמ' עס שטייט וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד: יוֹם שֵׁנִי: יוֹם שְׁלִישִׁי: וואס דארטן איז נישטא קיין צער? ענטפערט די גמ' אז נאר וואו עס שטייט וַיְהִי בִּימֵי, איז דארט געווען א צער, אבער וַיְהִי אליין קען זיין צער און קען אויך מיינען נישט צער עכ"ד הגמ', לכאורה איז שווער פארוואס פרעגט נישט די גמ' פון פסוק וַיְהִי אוֹר (ג) אז וַיְהִי איז נישט קיין צער וואס דאס שטייט פארן פסוק וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד (ה)? נאר מען קען ענטפערן אז עס שטייט אין מדרש אז די אוֹר איז אין אנפאנג געווען 7 מאל ליכטיגער פון אונזער אוֹר, נאר דער אויבערשטער האט געזען אז די וועלט איז נישט ראוי און האט דאס באהאלטן פאר די צדיקים לעתיד לבא, קען מען זאגן אז דאס איז מרומז אין די ווערטער פון פסוק, ווייל עס איז ידוע אז די אות ו' ווען מען לייגט דאס צו אווארט קען דאס מאכן א לשון עתיד, און קען דאס מאכן א לשון עבר, דהיינו: די ווארט הָיָה, מיינט עס איז געווען, אבער וְהָיָה מיינט עס וועט זיין, א לשון עתיד, און פארקערט יְהִי, איז א לשון עתיד, עס וועט זיין, אבער וַיְהִי מיינט עס איז געווען, א לשון עבר, ממילא אז עס שטייט וַיְהִי אוֹר, מיינט עס איז געווען אוֹר, אבער יעצט נישט, ווייל מען האט דאס גונז געווען, און דאס איז געווען א צער פארן אויבערשטן דאס צו גונז זיין ווייל די וועלט איז נישט געווען ראוי פאר דעם, דעריבער האט די גמ' נישט געפרעגט פון דעם פסוק, ווייל דער "וַיְהִי אוֹר" איז זיכער געווען א צער, אבער די פסוקים וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר זענען זיכער נישט געווען קיין צער וועגן דעם פרעגט נישט די גמ' פון זיי. (דברי מהרי"א אסאד) לויט דעם מהלך וואלט מען געקענט צולייגן אז דער מדרש שטייט אויך אין פסוק וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים יְהִי אוֹר, וואס יְהִי איז א לשון עתיד, דער אויבערשטער האט געזאגט יְהִי אוֹר, אז לעתיד וועט זיין די גרויסע ליכט, אבער וַיְהִי אוֹר, יעצט צוליב די דורות, איז דער אור נאר געווען א קורצע צייט און נאכדעם באהאלטן געווארן אויף לעתיד. (שמח זבולון תשפ"ו)

פארוואס איז הבל געווען בצער און קין איז געווען בשמחה?

וַתֹּסֶף לָלֶדֶת אֶת אָחִיו אֶת הָבֶל וַיְהִי הֶבֶל רֹעֵה צֹאן וְקַיִן הָיָה עֹבֵד אֲדָמָה: (ד ב) פארוואס ביי הֶבֶל שטייט וַיְהִי הֶבֶל, א לשון צער, און ביי קַיִן שטייט וְקַיִן הָיָה, א לשון שמחה? נאר מען קען זאגן בדרך מוסר אז דאס וואס דער אויבערשטער האט געגעבן די קללה פון בְּזֵעַת אַפֶּיךָ תֹּאכַל לֶחֶם (יג יט) פאר אדם הראשון, איז דאס נישט גוט פאר צדיקים וואס זיי דארפן וואנדערן פון פלאץ צו פלאץ צו ברענגען פרנסה, און אזוי שטערט דאס זיי פון לערנען און דאווענען, משא"כ פאר די רשעים איז דאס א שמחה, ווייל אזוי האבן זיי מיט וואס אנצופילן זייער צייט, און צוליב דעם דארפן זיי נישט לערנען און דאווענען, דעריבער ביי הֶבֶל, די צדיק, איז געווען וַיְהִי א צער, אז ער איז א רֹעֵה צֹאן, א ארבעט פון אסאך שעות און האט אים געשטערט פון זיין עבודת ה', אבער קַיִן, די רשע, הָיָה, איז געווען פריילאך אז ער איז געווען א עֹבֵד אֲדָמָה, וואס דאס נעמט נאך מער צייט פון א רֹעֵה צֹאן, ממילא האט ער געהאט א אנגעפילטע טאג און נישט געדארפט טאן זיין עבודת ה', (הרי בשמים יעקב יוסף גינז) צו מוסיף זיין, שטייט אין די ספרי המקובלים אז הֶבֶל די צדיק איז געווארן מגולגל אין מֹשֶׁה, און מֹשֶׁה איז די ר"ת מֹשֶׁה שֵׁת הֶבֶל, איז הֶבֶל די צדיק, אבער ביי קַיִן שטייט שִׁבְעָתַיִם יֻקַּם (בראשית ד טו) וואס יֻקַּם איז די ר"ת יִתְרוֹ, אִישׁ מִצְרִי און קֹרַח, וואס די רשע איז געווארן מגולגל אין זיי, און וועגן דעם האט מֹשֶׁה וואס איז הֶבֶל, געהארגעט דער אִישׁ מִצְרִי, וואס איז געווען קַיִן, איז קַיִן מרומז אויפן רשע, מען דארף אנפילן די צייט מיט תורה ועבודה. (שמח זבולון תשפ"ו)

ידיעות וועגן פריערדיגע ספרים און מחברים [פרק יב]

דער ווינקל האבן מיר געשריבן אין שנת תש"פ מיט 11 פרקים און אין די קומענדיגע וואכן וועל איך באשרייבן אומבאקאנטע ספרים על התורה פון די פריערדיגע גאונים אז מען זאל זיך באקענען מיט זיי און עס זאל זיין א טובה פאר די מחברים:

עס איז דא א ספר "ברכת טוב" נוסח השער - כולל דרשות ופירושים נחמדים ויקרים כאשר עיני הקורא תחזינה מישרים הכינו וגם חקרו לכבוד ה' ולהדרו, החכם השלם המקובל האלקי כמוהר"ר משה נראל הכהן זצוק"ל מק"ק קרעמניץ יע"א- געדרוקט אין ויניציאה שנת תע"ג דורכן זון פון מחבר הגאון ר' טוביה הרופא וואס איז געווען א רופא מומחה און מחבר פון די באוואוסטע ספר "מעשה טוביה" וואס רעדט ארום אלע איברים פון מענטש על פי רפואה און אסטראנאמי' און שמירת הגוף געדרוקט אין ויניציאה שנת תס"ט, ספר ברכת טוב איז צוטיילט אויף ליקוטים עפ"י נגלה און אויך לאנגע דרושים עפ"י קבלה, 303 דף. עס האט די הסכמה פון הגאון רבי דוד בהגאון ר' אברהם אופנהיים זצ"ל (נפ' ז' תשרי תצ"ז), מחבר ספר שו"ת "נשאל דוד". דער זון שרייבט אז זיין טאטע איז נפטר געווען אין שטאט מי"ץ תי"ט, און ער איז געווען א גאר גרויסער עניו און א גאון סיי בנגלה און סיי בנסתר און א "ברכת טוב" פאר יעדן הויז צו האבן זיע"א.

מדור העובדות

<u>לכבוד ההילולא שב״ק בראשית כ״ו תשרי תקפ״ז</u>

*****דורך העלפן דעם גרויסער ר׳ אשר מסטאלין זצוק״ל מאכן א סוכה, האט ער באקומען אריכות ימים מיט עשירות*****

הרה״ק ר׳ אהרן הגדול מקארלין זצוק״ל דער גרויסער תלמיד פון הייליגן מגיד פון מעזריטש איז נסתלק געווארן י״ט ניסן תקל״ב זייענדיג אלט 36 יאר, און צדיקים האבן געזאגט ער איז פארברענט געווארן פון זיין הויכע יראת שמים, זיין זון ר׳ אשר מסטאלין זצוק״ל איז געבוירן געווארן שנת תק״כ, און איז געבליבן א יתום ביי די 12 יאר, און ער איז געהאדעוועט געווארן ביי הרה״ק ר׳ שלמה קארלינער זיע״א וואס איז געווען א תלמיד פון ר׳ אהרן הגדול, ר׳ אשר האט געזאגט אז זיין רבי ר׳ שלמה האט אים גלייך געמאכט אלע זיינע ספיקות. כ״ב תמוז תקנ״ב איז ר׳ שלמה געהרגעט געווארן דורך א גוי זייענדיג אלט 52 יאר, ר׳ אשר האט איבערגענומען די הנהגת החסידות תקנ״ב ביז זיין הסתלקות כ״ו תשרי תקפ״ז. ר׳ אשר איז געפארן צו הונדערט און צען צדיקים. ר׳ אשר האט געהאט איבער 100 בני עליה בעלי רוח הקודש נאר פון שרייעןביים דאווענען. צוליב די מתנגדים האט ר׳ אשר געמוזט <u>גיין קיין שטאט סטאלין, און אזוי שפעטער האבן אונזערע צדיקים געווען סיי אין קארלין און סיי אין סטאלין.</u>

איינמאל איז אויסגעקומען אז דער רבין איז געווען אויף א וויטע נסיעה און געמוזט דארטן בלייבן אויף סוכות, דער רבין האט געפרעגט וועגן א סוכה אין שטעטל האט מען אים דערציילט אז אין יענעם שטאט איז געווען נאר איין סוכה און פונקט יענעם יאר איז געווארן זייער קאלט אנפאנג תשרי און דער דאך פון סוכה איז געווארן צוגעדעקט מיט א דיקע אייז און עס איז נישט געווען מעגלאך צו עפענען די דאך און נוצן די סכך, דער רבי איז געגאנגען קוקן אויפן סוכה, האט געזאגט אז ער וועט נישט קענען אויסהאלטן סוכות אן א סוכה, אבער ער מוז דא בלייבן, און גענומען שטארק וויינען!

דאס וויינען פון רבין האט זיך צושפרייט אין שטאט און א יונגערמאן וואס איז געווען א גיבור, געקומען צום רבין און געזאגט אז ער וועט ערליידיגן אז די סוכה זאל זיין גרייט אויף יו״ט, דער רבי האט אים באדאנקט און דער יונגערמאן איז ארויף אויפן דאך און פרובירט מיט זיין גאנצן כח אראפ צונעמען די אייז אבער ער האט געזען ווי דיק די אייז איז, און האט געזען אז ער אליין וועט דאס נישט קענען מאכן, האט ער גערופן אסאך חברים צו קומען העלפן האקן די אייז אין די שטארקע קעלט און אזוי וועט דאס ווערן גרינגער פאר אים דאס צו ערליידיגן, זיינע חברים האבן פרובירט צו העלפן, אבער די קעלט איז געווען צו גרויס פאר זיי און זיי זענען אוועק געגאנגען.

דער יונגערמאן האט זייער שטארק געוואלט העלפן דעם רבין און האט מחליט געווען ער וועט גיין מיט מסירת נפש און דאס טאן, און ער האט גענומען האקן און ער האט געשוויצט אין די גרויסע קעלט ביז ענדע האט ער מצליח געווען אראפ צו ווארפן די אייז פון די דאך און ער האט געעפענט דעם דאך, און עס איז געווארן כשרע סכך אויפן סוכה, דער גרויסער סטאלינער האט זיך זייער געפרייט און אים באדאנקט פאר זיין מסירת נפש.

אבער פון שטארק שוויצן אין דעם פארפרוירערנעם וועטער, האט דער גיבור באקומען הויכע היץ און א לונגן אנצינדונג און פארלוירן זיינע כוחות און נישט געקענט ארויסגיין פון בעט, מען איז געגאנגען אים מזכיר זיין ביים רבין וואס האט זיך אינטערעסירט אויף זיין מצב, אבער ער האט נישט געוואונטשן! סוכות קומט אריין דער רבי אין סוכה מאכן קידוש, און ער הייסט מען זאל גיין ברענגען דעם יונגערמאן צו די סוכה ווייל ער וויל עסן מיט אים צוזאמעמאכן אין סוכה.

דער יונגערמאן וואס איז געווען גאר שוואך האט זיך זייער געפריידט אז ער האט באקומען דעם איינלאדענונג פון רבין, און זייענדיג קראנק און שוואך האט מען אים געברענגט מיט זיין בעט, דערווייל האט דער גרויסער סטאלינער געווארט און ווען דער יונגערמאן איז אנגעקומען אין סוכה מיטן בעט, איז דער רבי אים געגאנגען מקבל פנים זיין מיט גרויס שמחה און אים נאכאמאל באדאנקט אויף זיין געוואלדיגע טירחה און מסירת נפש אז עס זאל זיין א סוכה!

דער יונגערמאן איז געווארן גייסטיש געשטארקט און געזאגט פארן רבין, אז דער רבי זעהט דאך וואס עס האט מיר געברענגט! רופט זיך אן דער רבין "שרעק זיך נישט, דארפסט נישט דאגה׳ן דו וועסט אי״ה זיין אינגאנצן געזונט", דער יונגערמאן האט געהערט די ווערטער און איז גלייך געווארן בארוהיגט, דער רבי האט געזאגט מען זאל ארויסנעמען דעם יונגערמאן פון בעט און אים זעצן לעבן אים, דער רבי האט אים אנגעגאסן א כוס וויין, און אים מכבד געווען צו מאכן קידוש און זאגן לישב בסוכה, און פון מינוט צו מינוט פילט דער יונגערמאן אז זיינע כוחות קומען צוריק, דער רבי האט געהייסן לייגן לחם משנה פאר אים און געבעטן אז ער זאל עסן, און ער פילט שוין אסאך בעסער. נאכן בענטשן האט אים דער רבי ווייטער געגעבן א ברכה ער זאל זיין אינגאנצן געזונט, און דער יונגערמאן איז אהיים פול מיט אמונה פילנדיג אסאך בעסער, און ב״ה ביז ענדע סוכות איז ער געווארן אינגאנצן אויסגעהיילט! נאך סוכות ווען דער רבי האט געוואלט אהיים פארן, האט ער זיך געזעגנט פון די שטאט׳סלייט און דער יונגערמאן איז אויך געקומען א געזונטער מיט די פולע כוחות, און דער רבי האט זיך מיט אים געזעגנט און אים אנגעוואונטשן מיט אריכות ימים און עשירות און נחת פון די קינדער, אין זכות פון זיין מסירת נפש!

הרה״ח ר׳ נחמן יוסף ווילהעלם זצ״ל דער שווער פון הרה״ק ר׳ יוחנן פון רחמיסטריווקא פון ירושלים זצוק״ל, האט דערציילט אז ער איז געווען אין סטאלין שנת תרנ״ב ביים הייליגן רבין דער אור ישראל פון סטאלין זצוק״ל און האט זיך געטראפן מיט יענעם איד וואס איז אויך געקומען נעמען א ברכה, און דער איד איז שוין געווען אריבער די הונדערט יאר. און ער האט זוכה געווען צו עשירות מופלגת, און גאר חשובע קינדער, אלעם אין זכות פון זיין מסירת נפש, זיע״א.

הוצא לאור ע״י "עולם הספרים" מרכז העולמי לספרים שאינם בנמצא ולספרים עתיקים וכתבי יד צו פארקויפן

תיקון ליל שבועות זיטאמיר תרכ״ב מצב מפואר $3500 סעט שו״ע זיטאמיר חסר או״ח ח״ג $3000 טור אבהע״ז וחו״מ סלאוויטא $600 ירושלמי דפוס זיטאמיר מצב מפואר כריכת עור מעיר סאטמאר נייר לבן, $3500 שו״ע יו״ד ח״ב וחו״מ ח״א סלאוויטא $6000 ספר אמרי יהודה מהגה״ק מסעקלעהיד עם ב׳ חתימות מהגאון ר׳ יחיאל מיכל הכהן פריעד בעל תורת יפה בנו של הגאון רב נתנאל בעל פני מבין $2500 מהר״ם שיק עם חתימת וחותמת הגאון ר׳ אליעזר צוקער מבערגסאז עם ב׳ הגהות ממנו $3000 ספר מטה משה ב׳ חתימות מהגאון ר׳ יחיאל מיכל הכהן פריעד בעל תורת יפה עם הגה $2500 18 גמרות זיטאמיר ריגאל עם הג׳ בבות יבמות גיטין ועוד רובם מצבים מצויינים $35000 נ״ך זיטאמיר ח״ג $400 נ״ך זיטאמיר ח״ד $400 מכתב הגאון ר׳ יונתן שטייף תש״א מבקש מר׳ יעקב רוזנהיים להצילו $1800 זוהר סלאוויטא תקפ״ז מצב יפה $26000 תקוני זוהר סלאוויטא ר׳ משה $8500 קדושת יו״ט דפו״ר שייך לבעל חלקת יהושע $1200, ספר שיטה מקובצת עם הקדשת הגאון ר׳ אברהם קאלמנאוויטש $800 חומש תורה תמימה ד׳ חלקים הקדשות ארוכות של האדמו״ר בעל אמונת אברהם מפיטסבורג זצוק״ל $1800 חיי אדם זיטאמיר $800 אדמו״י מלכות בית טשערנאביל $500 ספר מהר״ם שיק עם הקדשת הקרן לדוד $2800 ספר צדקת יוסף עם הקדשת הרבי מפיטסבורג הר״ר מרדכי זצ״ל $500 ספר עם חתימת הגאון בעל חמדת שלמה והרה״ק ר׳ יעקב אדמו״ר מיעזוב בן הרה״ק מטשעכנאוו $3500 4403 - 16 Ave Brooklyn, NY 11204 USA ~ 718 - 438 - 8414 ~ 718 - 633 - 5500 Hours are 12 -7:30 Fri 11-1:30, To receive the pardes: pardesyehuda1@gmail.com or pickup in the store from Wednesday. check out our website *www.seforimworld.com. WE sell old USA coins and supplies albums coin holders also silver coins for Pideon Haben*